

УДК 378.016:811.111

Олена Тимошук

викладач Хрківського національного університету радіоелектроніки; Харків, Україна
E-mail: emarkova2017@gmail.com

**ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ
МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ**

***Анотація:** Виявлено і обґрунтовано сукупність професійно значущих якостей конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі на заняттях з іноземної мови в технічному вузі; визначено педагогічні умови формування конкурентоспроможної особистості; розроблена педагогічна модель формування конкурентоспроможності сучасного фахівця в процесі мовної підготовки.*

***Ключові слова:** конкурентоспроможний фахівець, іншомовна підготовка, педагогічні умови, педагогічна модель, професійно-комунікативні вміння і навички.*

Olena Tymoshchuk

teacher of Russian language training department of Kharkiv National
University of Radio Electronics; Kharkiv, Ukraine
E-mail: emarkova2017@gmail.com

**FOREIGN LANGUAGE TRAINING AS A MEANS OF IMPROVING THE
COMPETITIVENESS OF THE MODERN PROFICIENT OF THE MACHINE-
BUILDING INDUSTRY**

***Abstract:** The set of professionally significant qualities of a competitive proficient at the machine-building industry was revealed and justified at foreign language classes at the technical university; pedagogical conditions for the formation of a competitive personality were defined; the pedagogical model of competitiveness formation of the modern proficient in the process of language training is developed.*

***Keywords:** competitive proficient, foreign-language training, pedagogical conditions, pedagogical model, professional and communication skills.*

Елена Тимошук

**ИНОЯЗЫЧНАЯ ПОДГОТОВКА КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ
КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СОВРЕМЕННОГО СПЕЦИАЛИСТА
МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ**

***Аннотация:** Выявлена и обоснована совокупность профессионально значимых качеств конкурентоспособного специалиста машиностроительной отрасли на занятиях по иностранному языку в техническом вузе; определены педагогические условия формирования конкурентоспособной личности; разработана педагогическая модель формирования конкурентоспособности современного специалиста в процессе языковой подготовки.*

© Олена Тимошук, 2018

Ключевые слова: конкурентоспособный специалист, иноязычная подготовка, педагогические условия, педагогическая модель, профессионально-коммуникативные умения и навыки.

Olena Tymoshchuk

An extended abstract of the paper on the subject:

“Foreign-language training as a means of improving the competitiveness of the modern proficient of the machine-building industry”

Problem setting. The article is devoted to the issues of formation of high-quality foreign language training as a means of improving the competitiveness of the modern proficient in the machine-building industry. The relevance of the article is beyond doubt, as the level of foreign language training for improving the competitiveness of the modern proficient still does not correspond to the modern technical and technological conditions of a person professional activity, therefore, there is a need to develop some means of improving the competitiveness of the modern proficient at the machine-building industry in the process of professional oriented foreign language teaching.

Recent research and publications analysis. The experience of learning foreign languages for special purposes at non-language universities has many fundamental developments. So the peculiarities of students teaching of professional oriented foreign language communication are revealed in the works of O. A. Mineeva, P. I. Obratsov, O. B. Tarnopolsky; formation of communicative skills – L. I. Morskaya, S. Yu. Nikolaeva; modeling of situations of professional activity – O. Bernatskaya, G. M. Panova; teaching of professional oriented foreign language communication for proficient of the technical field – Ya. V. Bulakhova, I. V. Vjahk, M. O. Kuts, I. V. Leushina. V. Sekret, N. A. Sura, L. V. Pokushalova, M. G. Rodovanny; formation of readiness for foreign language communication – E. M. Zlotska, N. V. Logutina, O. E. Mozharovskaya, foreign language training in professional education

– L. A. Bekrenova, R. O. Grishkova, A. Yu. Iskandarova, L. T. Rudometova and others.

Paper objective the purpose of the article is to reveal and justify the set of professional significant qualities of a competitive proficient at the machine-building industry at foreign language classes at the technical university; to define the pedagogical conditions and the pedagogical model of competitiveness formation of the modern proficient in the process of language training.

Paper main body. The main characteristics of a competitive proficient are four interrelated structural components: functional active, cognitive communicative, organizational administrative, and value oriented.

Foreign language, as a humanitarian subject, can influence to the development of such components of the structure as cognitive communicative, value oriented, and, under certain conditions influence to the development of such aspects of the functional active component as the level of technical and technological knowledge.

The specificity of a foreign language as a subject at a technical university is oriented towards the functioning of general communicative and professional communicative skills in the process of professional oriented language learning organization.

Competitive proficient formation at foreign language classes is possible under the following pedagogical conditions: realization of the content, aimed at the development of a professional functional culture; the maximum enhancement of the communicative orientation of foreign

language learning; maximum activation of students' educational activity; foreign language specialization; realization of personal oriented learning; motivational orientation of the foreign language learning process; comprehensive use of teaching aids, that take into account the basic elements of the competitiveness model of a future proficient.

The pedagogical model of the competitiveness formation in the process of language learning includes three main stages of the specially developed content implementation. The first stage is the formation of basic linguistic competence, through the system of methods which are oriented to the individual and frontal forms of the educational process. The second stage is the formation of the specialization base of language training. The use of specially developed language situations, training exercises and work with scientific and technical texts help to implement this stage. The third stage is the comprehensive implementation of specialization in language training. At this stage, industrial language situations are performed through the active forms of training; educational test tasks of professional oriented content are

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Зростання ролі іноземної мови в процесі формування конкурентоспроможного фахівця машинобудівної сфери зумовлюється розширенням міжнародних зв'язків між галузями виробництва та окремими підприємствами і збільшенням відсотків використання в практиці роботи підприємств імпортного обладнання і закордонних технологій.

Суперечності, що виникають між оволодінням певним обсягом знань і умінь з іноземної мови і практичним їх застосуванням, полягають, на наш погляд, в порушенні зв'язків між навчанням іноземної мови і спеціальних дисциплін, а також невідповідністю навчального

used. The checkup test showed that the students became more interested in studying foreign language considering it as a means of improving their professional competence. Their professional interests and knowledge gained at foreign language classes in the field of organization and equipment production process became more widespread, the level of development of competitive proficient skills has increased.

Conclusions of the research. The set of professionally significant qualities of a competitive proficient at the machine-building industry was revealed and justified at foreign language classes at the technical university; pedagogical conditions for the formation of a competitive personality were defined; the pedagogical model of competitiveness formation of the modern proficient in the process of language training was developed.

The results of the research work at foreign language classes for the students of engineering groups confirmed the effectiveness of the proposed pedagogical conditions and the practical use of the model of forming the components of a competitive proficient.

матеріалу, що вивчається на заняттях з іноземної мови, сучасним техніко-технологічним умовам професійної діяльності фахівця. Це порушення негативно впливає на рівень професійної підготовки майбутніх інженерів.

Актуальність дослідження зумовлена вимогою підготовки конкурентоспроможних фахівців машинобудівної галузі у навчальних закладах технічного профілю, здатних ефективно вирішувати завдання, пов'язані зі знанням іноземної мови у професійній діяльності.

У «Концепції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти в Україні на 2011–2020 роки» підкреслюється, що суспільству потрібні високоосвічені фахівці, які спроможні самостійно приймати рішення в склад-

них професійних ситуаціях, бути мобільними, динамічними, з розвиненим почуттям відповідальності за свою країну. Якісна професійно-технічна освіта є одним з основних завдань сучасного освітнього процесу в Україні. Вона повинна сприяти формуванню інтегрованих знань, умінь та якостей особистості, комунікаційній взаємодії, готовності до реалізації ефективної професійної діяльності, розв'язанню нестандартних завдань і саморегуляції на основі компетентного використання фахівцем власного індивідуального стилю діяльності [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор. Досвід вивчення іноземних мов за спеціальними цілями в немовних ВНЗ містить чимало ґрунтовних напрацювань. Так особливості навчання студентів професійно орієнтованому іншомовному спілкуванню розкривають у своїх працях О. А.Минеєва, П. І. Образцов, О. Б. Тарнопольський; формування комунікативних умінь – Л. І. Морська, С. Ю. Ніколаєва; навчання діалогічному мовленню – В. Л. Скалкін; професійно-орієнтованому іншомовному читанню – Г. В. Баранова; професійно-орієнтованому іншомовному спілкуванню фахівців технічного профілю – Я. В. Булахова, І. В. Вякк, М. О.Куц, І. В.Леушина, В. Секрет, Н. А. Сура, Л. В.Покушалова, М. Г. Прадівлянний; дослідження моделювання ситуацій професійної діяльності – О. В. Бернацька, Г. М. Панова; формування готовності до іншомовного спілкування – Є. М. Злоцька, Н. В. Логутіна, О. Е. Можаровська, питання іншомовної підготовки в професійній освіті – Л. А. Бекренєва, Р. О. Гришкова, О. Ю. Іскандарова, Л. Т. Рудометова тощо.

Проблема професійного спілкування майбутніх фахівців вивчалась багатьма вченими. Боєва Т. В., Комарова Е. П., Трегубова О. М. розглядають це поняття з точки зору обміну професійно значущою інформацією й визначають профе-

сійно орієнтоване спілкування як «спілкування в процесі трудової діяльності людей, які об'єднані єдиною професією і мають відповідну підготовку, яка забезпечує наявність загального фонду професійно значущої інформації» [3, с. 106].

Формуванню окремих аспектів іншомовної підготовки студентів технічних спеціальностей присвячені праці Вякк І. А. [2], Куц М. О. [5], Леушиної І. В. [6], Минеєва О. А. [7], Можаровської О. Е.[8], Рудометової Л. Т. [9], Сури Н. А. [11]. Проаналізувавши їхні праці, можна зробити висновок, що на ефективність іншомовного навчання в технічному вузі безпосередньо вказує рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності, який є достатнім для успішного розв'язання студентами професійних і життєво важливих завдань.

Однак аналіз останніх публікацій з окресленої теми показує, що проблеми іншомовної підготовки типові для немовних навчальних закладів усіх профілів. Незважаючи на значну кількість методичних розробок у цій галузі, усе ще є труднощі в досягненні достатнього рівня комунікативної компетентності майбутніх фахівців, що негативно впливає на якість підготовки випускника технічного вузу та його конкурентоспроможність при подальшому працевлаштуванні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття. На сьогоднішній день ще мало робіт, присвячених безпосередньо засобам формування конкурентоспроможного фахівця. Практично відсутні праці, в яких мовна підготовка розглядається як засіб формування конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі.

Аналіз літератури і досвіду роботи, пов'язаних з необхідністю використання іноземної мови у своїй професійній діяльності, дозволили встановити протиріччя між практичною необхідністю формування конкуренто-спроможного фахівця засобами іноземної мови і недостатньою

розробленістю даного питання в теорії і практиці підготовки фахівців машинобудівної галузі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у виявленні і обґрунтуванні сукупності професійно значущих якостей конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі на заняттях з іноземної мови в технічному вузі, визначенні педагогічних умов і розробці педагогічної моделі формування конкурентоспроможності сучасного фахівця.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Знання іноземної мови стало важливою невід'ємною вимогою, що висувається до молодих кандидатів з боку роботодавців. Воно все частіше входить до числа необхідних компетенцій потенційного кандидата. Знання іноземної мови (розмовної, ділової, письмової і усної не нижче, ніж на рівні Upper-intermediate) стало обов'язковим у бізнес середовищі, де важливо не тільки вміти грамотно і логічно говорити рідною мовою, а й ефективно і професійно спілкуватися з іноземними партнерами. Тому не випадково, що українські офіси провідних світових компаній, особливо автомобільних, вимагають під час прийому на роботу сертифікат про складання одного з міжнародних іспитів на знання іноземної мови. Великого поширення щодо зазначеного питання набув іспит TOEIC (Test of English for International Communication). У характеристиці іспиту записано: The scores indicate how well people can communicate in English with others in business, commerce and industry. The test does not require specialized knowledge or vocabulary beyond that of a person who uses English in everyday work activities [12, p. 2]. Тобто результати іспиту показують, наскільки добре люди можуть спілкуватися англійською мовою з іншими людьми у сфері бізнесу, торгівлі і виробництва. Виконання тесту не перед-

бачає будь-яких спеціальних знань або володіння вокабуляром, що перевищує той, який необхідний співробітнику, що використовує англійську мову для повсякденної трудової діяльності. Так само у кандидата можуть попросити результати TOEFL (Test of English as a Foreign Language) – стандартизований тест на знання англійської мови, складання якого обов'язкове для неангломовних іноземців під час вступу до вузів США і Канади. TOEFL визнається в більш ніж 6000 вищих навчальних закладах 130 країн, що робить його найбільш поширеним тестом на знання англійської мови. З метою реклами під час складання цих іспитів широко застосовується гасло: «Здаємо для блискучої кар'єри».

Разом з тим, необхідно відзначити, що з кожним роком підвищуються вимоги до рівня володіння мовою за фахом або LSP (Language for Special Purposes). Випускники ВНЗ, що мають хороші знання з мови за фахом, безумовно, мають пріоритет на ринку праці і, як правило, не відчують труднощів під час працевлаштування.

«Результати численних дослідницьких опитувань серед роботодавців показують, що наявність у випускника професійного досвіду не є найпершим критерієм відбору і умовою його працевлаштування. Набагато важливіше для організацій знайти людину з видатними особистісними якостями, що стане запорукою побудови успішних взаємин і комунікацій в колективі» [10, с. 135].

Розглядаючи майбутнє працевлаштування випускників, потрібно визнати, що на етапі навчання у ВНЗ далеко не всі майбутні фахівці розуміють, що їм незабаром доведеться конкурувати на ринку праці, а отже, своє перебування у вищій школі необхідно спрямувати на придбання максимально можливої кількості різноманітних навичок і компетенцій, що надасть їм впевненості для результативного здійснення цього процесу за умови швидкоплинних змін.

Адольф В. А. вважає, що конкурентоспроможність певного фахівця на ринку праці визначається більш досконалою в порівнянні з іншими системою знань, умінь, навичок, способів і прийомів діяльності і професійно значущих особистісних якостей, більш високою кваліфікацією, здатністю швидко адаптуватися до реальної дійсності і більш ефективно виконувати професійні функції. При цьому вважається, що конкурентоспроможність випускника певного ступеня вищої освіти може виступити показником якості його професійної підготовки, що забезпечує готовність до професійної діяльності в соціумі [1, с. 77].

Враховуючи вітчизняний і зарубіжний досвід у вирішенні проблеми формування конкурентоспроможності, дане поняття можна визначити як інтегративну особистісно-професійну якість фахівця, що забезпечує йому соціальну захищеність в умовах становлення і розвитку ринку праці та професійної діяльності за ринкових умов функціонування виробництва.

Основними характеристиками конкурентоспроможного фахівця є чотири взаємопов'язаних структурних компонента: функціонально-діяльнісний, пізнавально - комунікативний, організаційно-управлінський і ціннісно-орієнтаційний.

Функціонально-діяльнісний компонент являє собою сукупність властивостей і якостей особистості, спрямованих на реалізацію чітко визначених професійних функцій. В їх основі лежить техніко-технологічна компетентність фахівця. Це є основною відмінністю даної структури від структури конкурентоспроможного фахівця гуманітарного профілю.

Пізнавально-комунікативний компонент сприяє безперервному підвищенню рівня професійної компетенції відповідно до змін, що відбуваються на ринку праці і в техніко-технологічній сфері виробництва, забезпечує ефективну і швидко адаптацію на виробництві і вхо-

дження в нове соціальне оточення. В основі даного компонента лежить компетентність у сфері комунікації і реалізація принципу безперервності професійної освіти.

Організаційно-управлінський компонент враховує те, що випускник технічного вузу повинен в процесі своєї професійної діяльності реалізовувати не тільки виконавські, а й управлінські функції. Підставою для формування його змістовної частини є принцип делегування управлінських функцій і надання більшої самостійності керівникам середньої ланки.

В основу ціннісно-орієнтаційного компонента покладено характеристику внутрішньої психологічної готовності фахівця до роботи в мінливих умовах професійної діяльності. В його змістовній частині ставиться акцент на виборі цільових установок і внутрішніх «важелів» особистості, що забезпечує досягнення найближчих і перспективних цілей. Даний компонент є системоутворюючим фактором в структурі конкурентоспроможного фахівця, об'єднуючи в процесі функціонування усі його інші компоненти.

Іноземна мова, як один з предметів гуманітарного циклу, може впливати на розвиток таких компонентів структури як: пізнавально-комунікативний, ціннісно-орієнтаційний і, за певних умов, впливати і на розвиток таких сторін функціонально-діялісного компонента як рівень техніко-технологічних знань, володіння широким колом методів вирішення великої кількості професійних завдань. Правильно організовані заняття з іноземної мови сприятимуть:

- підвищенню рівня техніко-технологічних знань, умінь самостійно аналізувати професійну ситуацію і знаходити оптимальний вихід з неї;

- формуванню творчого ставлення до справи, комунікативних і загальнонавчальних навичок, пов'язаних з освоєнням професії, умінь організувати взає-

мини з оточуючими, критично аналізувати раніше освоєний матеріал і швидко опанувати нову проблему, прогностичних умінь і навичок.

Педагогічні умови формування конкурентоспроможності на заняттях з іноземної мови зумовлені загальними закономірностями організації навчального процесу і полягають в:

- реалізації змісту, розрахованого на розвиток функціональної культури фахівця машинобудівної галузі, яка характеризується адекватними сучасними вимогами до володіння іноземною мовою в професійній сфері діяльності. Даний зміст будується в логічній послідовності від оволодіння узагальненими способами дії до самостійного вибору і застосування їх в певній галузі діяльності, для вирішення конкретного завдання, в реальній виробничій ситуації;

- максимальному посиленню комунікативної спрямованості навчання іноземній мові, що означає необхідність такої побудови вправ, мовного тренування і практики, в яких відпрацьовувалися б не елементи системи мови, а навички і вміння іншомовного мовленнєвого спілкування. Мається на увазі максимальне зближення процесу навчання з процесом мовної комунікації, тобто моделювання комунікації в навчанні;

- максимальній активізації навчальної діяльності студентів, що дозволяє кожному з них продуктивно витратити увесь аудиторний і позааудиторний навчальний час на інтенсивне самостійне мовне тренування і практику;

- спеціалізації іноземної мови, що враховує специфіку технічного вузу і базується на мовних діях, які контекстуалізуються всередині конкретних професійних ситуацій;

- опорі на особистісно-орієнтоване навчання, яке здійснюється через внутрішню саморегуляцію навчальної діяльності студента і за допомогою заданого викладачем переважного розвитку окремих якостей і навичок, необхідних дано-

му студенту для успішного оволодіння іноземною мовою;

- мотиваційній спрямованості процесу навчання іноземної мови, яка реалізується через засоби і прийоми навчання, що задовольняють потреби студентів в новизні досліджуваного матеріалу і різноманітності виконуваних вправ;

- комплексному використанні методичних засобів навчання, що враховують базові елементи моделі конкурентоспроможності майбутнього фахівця машинобудівної галузі.

Виявлені педагогічні умови реалізації змісту мовної підготовки, забезпечують ефективне формування конкурентоспроможності фахівця в технічному вузі. Педагогічна модель формування конкурентоспроможності в процесі мовної підготовки студентів машинобудівної галузі містить в собі три основних етапи реалізації спеціально розробленого змісту.

Перший етап охоплює перший семестр. Мета даного етапу – формування базової мовної компетентності, що досягається за допомогою реалізації системи методів через переважно індивідуальні і фронтальні форми організації навчального процесу. В ході цього етапу розбираються різні види текстів; вправи для закріплення мовного матеріалу; навчально-мовні ситуації; індивідуальні завдання, тощо.

На першому – констатуючому етапі, проводилося анкетування студентів, вироблялися критерії оцінки сформованості якостей конкурентоспроможного фахівця, вибір і порівняння експериментальної і контрольної груп, діагностика вихідних значень конкурентоспроможності, їх емоційно-оціночного сприйняття, практичної спрямованості особистості.

Відповідно до результатів теоретичного дослідження нами було обрано такі критерії оцінки сформованості якостей конкурентоспроможного фахівця: рівень мотивації вивчення іноземної мови як засобу підвищення професіоналіз-

му; комунікативна грамотність, яка означає оволодіння загальнокультурними і професійними знаннями (фактами, поняттями, законами тощо), вміннями, символами, правилами і нормативами у сфері спілкування і поведінки; рівень розвитку компонента спеціалізації, який являє собою сукупність професійно значущих і особистісно цінних знань, набутих за допомогою вивчення іноземної мови. Результат констатуючого експерименту свідчить про те, що студенти контрольної та експериментальної груп практично не відрізняються один від одного за рівнем сформованості виділених критеріїв конкурентоспроможного фахівця.

Другий етап охоплює другий, третій, четвертий семестри. На цьому етапі формуються основи спеціалізації мовної підготовки. Це досягається за допомогою застосування спеціально розроблених мовних ситуацій, тренувальних вправ і роботою з науково-технічними текстами.

На другому етапі експерименту в навчання експериментальних груп були комплексно введені елементи спеціалізації змісту іноземної мови. На цьому етапі почалася реалізація змісту навчально-методичного посібника «English for students of the machine-building industry», широко використовувалися елементи рішення рівневих завдань і особистісно орієнтованого навчання. Важливе місце на цьому етапі відводилося навчання студентів експериментальної групи роботі з текстом за своєю майбутньою спеціальністю, як "фундаменту" мовної підготовки, від ступеня сформованості якої залежить якість набутих студентом умінь, успішність рішення ним професійних завдань і рівень його конкурентоспроможності.

Під час експерименту проводилася цілеспрямована діяльність щодо навчання студентів способам роботи з технічним текстом іноземною мовою. Подальший розвиток якостей конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі засобами іноземної мови характеризува-

вся активним використанням таких форм роботи як інтегративні уроки і уроки-конференції.

Третій етап – п'ятий семестр і до кінця вивчення іноземної мови, в повному обсязі реалізує ідею спеціалізації мовної підготовки. На цьому етапі реалізуються виробничі мовні ситуації; навчальні тестові завдання професійно-спрямованого змісту.

Перевага на цьому етапі віддавалася розгляду виробничих і типових ситуацій, перекладу науково-технічних текстів та ін. Окремо слід відзначити організацію і проведення ділових ігор як активного засобу формування якостей конкурентоспроможності фахівця машинобудівної галузі на заняттях з іноземної мови. Стабільним елементом, введеним нами до навчального процесу експериментальної групи, є використання модернізованих, з елементами спеціалізації, тестів множинного вибору (multiple choice test). Головна відмінність наших тестів – їх навчальна спрямованість. Тести при цьому використовуються не тільки як інструмент підсумкового контролю, як засіб самоперевірки, а й як дидактичний роздатковий матеріал для самостійної освітньої діяльності студентів.

Контрольний зріз, проведений в кінці цього етапу, дозволив побачити, наскільки збільшилася зацікавленість студентів до вивчення іноземної мови як засобу підвищення своєї професійної компетенції. Ширше стало коло їх професійних інтересів і знань, отриманих на заняттях з іноземної мови в сфері організації і оснащення виробничого процесу, підвищився рівень розвитку якостей конкурентоспроможного фахівця.

Результати вторинного анкетування також показують, що студенти експериментальної групи відрізняються усвідомленим підходом до вивчення іноземної мови як засобу підвищення професіоналізму і передумови підвищення конкурентоспроможності.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Головна умова успішної діяльності в будь-якій області – це впевненість в своїх силах. Основні напрямки, за якими виробляється впевненість в собі: освоєння і вдосконалення професійної майстерності, адекватна поведінка в різних ситуаціях людського спілкування, підтримка і зміцнення здоров'я і працездатності, створення сприятливого зовнішнього вигляду, власного іміджу. Проведене дослідження свідчить про те, що концептуальними ідеями формування конкурентоспроможності фахівця на заняттях з іноземної мови в технічному вузі стали наступні.

1. Конкурентоспроможність як інтегративна властивість особистості формується в процесі викладання всіх циклів навчальних предметів, при цьому не прийнятний односторонній технократичний підхід.

2. Специфіка іноземної мови як навчального предмета в технічному вузі полягає в її орієнтації на функціонування загальнокомунікативних і професійно-комунікативних умінь і навичок в процесі організації професійно-орієнтованого навчання іноземної мови.

3. Основними характеристиками конкурентоспроможного фахівця є чотири взаємопов'язаних структурних компонента: функціонально-діяльнісний, пізнавально-комунікативний, організаційно-управлінський і ціннісно-орієнтаційний.

4. Формування конкурентоспроможного фахівця на заняттях з іноземної мови можливо при функціонуванні таких педагогічних умов: реалізація змісту, розрахованого на розвиток функціональної культури фахівця; максимально можливе посилення комунікативної спрямованості навчання іноземної мови; максимальної активізації навчальної діяльності студентів; спеціалізації іноземної мови; реалізації ознак особистісно-орієнтованого навчання; мотиваційної спрямованості процесу навчання інозем-

ної мови; комплексного використання методичних засобів навчання, що враховують базові елементи моделі конкурентоспроможності майбутнього фахівця.

5. Педагогічна модель формування конкурентоспроможності в процесі мовної підготовки містить в собі три основних етапи реалізації спеціально розробленого змісту. Перший етап – формування базової мовної компетентності. Другий етап – формування основи спеціалізації мовної підготовки. Третій етап – повномасштабна реалізація ідеї спеціалізації мовної підготовки. На цьому етапі, в рамках активних форм навчання, реалізуються виробничі мовні ситуації; навчальні тестові завдання професійно-спрямованого змісту та ін.

6. Основними критеріями оцінки сформованості якостей конкурентоспроможного фахівця машинобудівної галузі на заняттях з іноземної мови виступають: рівень мотивації вивчення іноземної мови як засобу підвищення професійності; комунікативна грамотність, яка означає володіння загальнокультурними і фаховими знаннями; рівень розвитку компонента спеціалізації.

Результати дослідно-експериментальної роботи на заняттях з іноземної мови в групах студентів машинобудівних спеціальностей підтвердили спроможність моделі формування компонентів конкурентоспроможного фахівця і висунутих педагогічних умов їх ефективного розвитку. Аналізуючи основні показники конкурентоспроможності сучасного фахівця, можна з упевненістю говорити, що конкурентоспроможність – один з визначальних факторів формування психологічних умов успішної діяльності. Це не просто показник якості підготовки в навчальному закладі, це, головним чином, показник соціалізації особистості.

Перспективою подальших наукових пошуків є методична розробка та вдосконалення змісту навчального матеріалу для студентів машинобудівної галузі при навчанні іноземній мові.

Список літератури:

1. Адольф В. А., Степанова И. Ю. Конкурентоспособность как показатель качества высшего профессионального образования // *Высшее образование в России*. 2007. №6. С. 77–79
2. Вяхк І. А. Педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у галузі інформаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Вінниця, 2013. 225 с.
3. Комарова Э. П., Боева Т. В., Трегубова Е. Н. Подготовка учителей иностранного языка к профессионально-ориентированному общению с учётом эмоционального фактора: организация деловых игр // *Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2002. № 2. С. 106.
4. Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти в Україні на 2011–2020 роки / Колегія Міністерства освіти і науки України: 25 червня 2010 р.
5. Куц М. О. Педагогічні технології навчання іноземних мов студентів у вищих технічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.09 / Тернопіль, 2017. 261с.
6. Леушина И. В. Совершенствование подготовки специалистов технического профиля на основе моделирования её иноязычной составляющей в условиях уровневого высшего профессионального образования: дисс. ... докт. пед. наук: спец. 13.00.08. Нижний Новгород, 2010. 387 с.
7. Минеева О. А., Красикова О. Г. Формирование профессионально-иноязычной коммуникативной компетентности будущих инженеров в вузе: Монография. Н. Новгород: ВГИПУ, 2010. 196 с.
8. Можаровська О. Е. Формування готовності до професійно-орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 Вінниця, 2016. 279 с.
9. Рудомётова Л. Т. Формирование иноязычной компетентности будущих специалистов в процессе профессиональной подготовки в неязыковом вузе: дисс. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.08. Кемерово, 2014. 206 с.
10. Синицына Т. В. Современный российский рынок graduate-рекрутмента // *Высшее образование в России*. 2009. № 1. С. 132-137.
11. Сура Н. А. Система професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців з інформаційно-комунікаційних технологій у технічних університетах: дис. ... док. пед. наук: спец. 13.00.04. Київ, 2013 509 с.
12. TOEIC Examination Handbook. Educational Testing Service. 2007, p.2.

References:

1. Adol'f V. A., Stepanova I. Ju. (2007) *Konkurentosposobnost' kak pokazatel' kachestva vysshego professional'nogo obrazovaniya* [Competitiveness as an indicator of the quality of higher vocational education] // *Vysshee obrazovanie v Rossii*. №6. S. 77–79 .
2. Viakhk I. A. (2013) *Pedahohichni umovy formuvannia inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti majbutnikh fakhivtsiv u haluzi informatsijnykh tekhnolohij* [Pedagogical conditions of formation of foreign communication communicative competence of future specialists in the field of information technologies] : dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.04. Vinnytsia, 225 s.
3. Komarova Je. P., Boeva T. V., Tregubova E. N. (2002) *Podgotovka uchitelej inostrannogo jazyka k professional'no-orientirovannomu obshheniju s uchjotom jemocion-*

al'nogo faktora [Preparation of teachers of a foreign language for professional-oriented communication taking into account the emotional factor: organization of business games] : *organizacija delovyh igr* // Vestnik VGU // Lingvistika i mezkul'turnaja komunikacija. № 2. S. 106.

4. Kontsepsiia Derzhavnoi tsil'ovoi prohramy rozvytku profesijno-tekhnicnoi osvity v Ukraini na 2011 – 2020 roky / Kolehiia Ministerstva osvity i nauky Ukrainy: 25 chervnia 2010 r.

5. Kuts M. O. (2017) *Pedahohichni tekhnolohii navchannia inozemnykh mov studentiv u vyschykh tekhnichnykh navchal'nykh zakladakh* [Pedagogical Technologies of Teaching Foreign Languages for Students in Higher Technical Educational Institutions]: dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.09 Kryvyj Rih, 2017. Ternopil', 261 s.

6. Leushina I. V. (2010) *Sovershenstvovanie podgotovki specialistov tehniceskogo profilja na osnove modelirovanija ejo inozazychnoj sostavljajushhej v uslovijah urovneвого vysshogo professional'nogo obrazovanija* [Improving the training of technical specialists on the basis of modeling of its foreign language component in conditions of level higher professional education]: diss. ... dokt. ped. nauk: spec. 13.00.08. Nizhnij Novgorod, 387 s.

7. Mineeva O. A., Krasikova O.G. (2010) *Formirovanie professional'no-inozazychnoj kommunikativnoj kompetentnosti budushhih inzhenerov v vuze* [Formation of professional-foreign-language communicative competence of future engineers in high school]: Monografi-ja. N. Novgorod: VGIPU, 196 s.

8. Mozharovs'ka O. E. (2016) *Formuvannia hotovnosti do profesijno oriientovanoho inshomovnoho spilkuvannia majbutnikh fakhivtsiv u koledzhakh tekhnichnoho profiliiu* [Formation of preparedness for professional-oriented foreign communication of future specialists in colleges of technical profile]: dys. kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 Vinnytsia, 279 s.

9. Rudomjotova L. T. (2014) *Formirovanie inozazychnoj kompetentnosti budushhih specialistov v processe professional'noj podgotovki v nejazykovom vuze* [Formation of foreign language competences of future specialists in the process of professional training in non-linguistic high school]: diss. ... kand. ped. nauk: spec. 13.00.08. Kemerovo, 206 s.

10. Sinicya T. V. (2009) *Sovremennyj rossijskij rynek graduate-rekrutmenta* [The modern Russian graduate-recruitment market]. // Vysshee obrazovanie v Rossii. № 1.S. 132-137.

11. Sura N. A. (2013) *Systema profesijnoi inshomovnoi pidhotovky majbutnikh fakhivtsiv z informatsijno-komunikatsijnykh tekhnolohij u tekhnichnykh universytetakh* [The system of professional foreign language training of future specialists in information and communication technologies in technical universities]: dys. ... dok. ped. nauk: spets. 13.00.04. K.:509 s.

12. TOEIC Examination Handbook. Educational Testing Service. 2007, p.2.

Стаття надійшла до редколегії: 15.02.2018